

„Štajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razumno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računira naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptujju, gledališka poslopje številka 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/4 strani K 20, za 1/8 strani K 10, za 1/16 strani K 5, za 1/32 strani K 2 50, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 22.

V Ptujju v nedeljo dne 2. junija 1912.

XIII. letnik.

Prvaško gospodarstvo.

121.000 kron zapravljenih!

Svoj čas že smo poročali o velikanskem škandalu, ki ga je povzročil polom prvaškega podjetja „Agro-Merkur“ v Ljubljani. Te dni pa se je vršila pred c. k. deželno sodniško razprava, ki označi prav jasno žalostne razmere prvaškega gospodarstva. Kakor znano, prišla je zadruga „Agro-Merkur“ itak v konkurz in njeni člani bodo dobili pač sive lase, kadar bo ta konkurz končan.

Zadruga „Agro-Merkur“ bila je od znanih ljubljanskih srbofilskih hujskaev ustanovljena edino z namenom, da bojkotirajo nemške solidne trgovce in obrtnike. Ti ljudje, ki o kakem poštenem podjetju niti pojma nimajo, so hoteli kar čez noč nemške in napredne trgovce pogoltniti. Pa so se le v lastno meso vrezali!

Družba „Agro-Merkur“ je imela v Trstu filijalko, katere vodja Cohen je v zvezo z avstrijskim parnim mlinom v Budimpešti, da bi prodajal izdelke tega ogrskega mlina. Napravili so pogodbo, po kateri je smel „Agro-Merkur“ na lastni račun ali potom agenture sprejemati naročila za nakup ali prodajo moke iz Elizabetnega mlina. Zato bi dobival 1 1/2% odškodnine in še posebno provizijo 1/2%. Ali za vse kupčijske svote je moral „Agro-Merkur“ jamčiti za 33 1/3%. „Agro-Merkur“ se je tudi zavezal, da bo v zasigurnjenju vseh zahtev od „Zveze slovenskih zadrug“ izjavo za jamstvo čez 20.000 K preskrbel. Mlin pa se ni zanesel na tržaško filijalko in zato je potoval njegov vodja König v Ljubljano. Tam se je predstojništvo „Agro-Merkurja“ zavezalo, da prizna vse kupčije filijalke v Trstu.

Tako so se pričeli „kšefti“, ki pa so kmalu do nasprotij peljali. Ta nasprotja so zadevala razne točke, m. dr. sledeče: dobavna pogodba za 1000 vreč moke z dne 7. oktobra 1909 ni bila popolnoma izpolnjena; — istotako ne pogodba za 1500 vreč z dne 7. decembra 1909; — mlin je zahteval nato povrnitev škode v znesku 24.251 K in je tožil; začasa konkurza je mlin še naznanil škode v znesku 24.000 K. Končno nastala je še diferenca iz leta 1910 v znesku 72.540 K.

Poskusili so spravo, ki pa ni bila mogoča. Nato je stopil prvaški „Agro-Merkur“ v konkurz, mlin pa je konkurzno maso za priznanje svoje škode v skupnem znesku 121.578 kron tožil. Sodnija je mlinu to svoto priznala in je „Agro-Merkur“ torej tožbo izgubil. Sodnijski izvedenci pa so pri razpravi izjavili, da pri „Agro-Merkurju“ niso imeli pravega razuma in potrebne previdnosti v trgovini z moko. Pokazalo se je, kako sramotno zanamerno in brezvestno je bilo knjigovodstvo in sploh vso gospodarstvo tega prvaškega bojkotnega podjetja. Predstojniki „Agro-Merkurja“ so vkljub dolgovom podjetja delali draga potovanja in mašili svoje žepce. Ni čuda, da se je „Agro-Merkur“ že v dveh letih svojega obstoja podrl...

Prvaško gospodarstvo je pač povsod enako: lahkomiselnost, brezvestnost, zapravljanje, zapeljavanje lahkovernih ljudi v nesrečo, to so znaki propalega prvaškega gospodarstva!

Zobna kréma
KALODONT
Ustna voda 40

Politični pregled.

Krvavi boji na Ogrskem.

Na Ogrskem so se zgodili zopet boji, ki so živo spominjali na čase revolucije l. 1848—49, ki so pa tudi mnogo krvavih žrtev zahtevali. Kakor znano, gre se zdaj v ogrski državni zbornici zato, da se sprejme vojno preosnovno. To je neposredni vzrok, medtem ko tiči pravi vzrok pač globlje. Na Ogrskem gospodarji dandanes neka nasilna oligarhija, katere magnatsko-betjarski voditelji ne poznajo nobenega napredka in hočejo i zanaprej ogrsko ljudstvo kot molzno kravo izkoriščati. Ta gospoda Roša Šandrovega kalibra si domišljuje, da je Ogrska njena last; kralju noče dati, kar je kraljevega, in ljudstvu ne, kar je ljudskega. Skupno avstro-ogrsko armado hoče razrušiti in vrhovni vpliv cesarja na armado, ki je bil vedno nedotakljiva vladarjeva pravica, hoče odpraviti. Naravnost neverjetno je, s kakim predrznim nastopom si upa ta našemljena madžaronska gospoda, v katere žilah teče še avstrsko-židovska brozga, žaliti svolasega vladarja. Istotako neverjetno pa je, s kakim grdim nasiljem zatira druge narodnosti, ki imajo dvomljivo čast in srečo, živeti v deželah Štefanove krone. V takih razmerah pač ni čuda, da je nastala misel, da se tem koruptnim razmeram le potem splošne volilne pravice konec napravi. Splošna volilna pravica bo pomeđa Košutove magnate iz pozorišča. Šele potem bo na Ogrskem kulturni in gospodarski napredek mogoč. Delavci so se postavili na čelo gibanja za volilno pravico. A njih voditelji so napravili tudi veliko napako. Namesto da bi se borili s postavnimi sredstvi, poklicali so delavce na ulico in razburjena strast ne pozna mej. Prišlo je do velikanskih izgrezov, tako da so morali i vojaki z orodjem nastopiti. Demonstranti so razbijali in pobijali poslopja in šipe, uničevali tujo in javno last, vstavili s silo v tovarnah delo, požigali na vseh koncih in krajih mesta Budimpešte in streljali z revolverji ter metali s kamenji na policijo in vojake. Tako so morali tudi ti orožje rabiti. Posledica je bila, da je okroglo 10 oseb ustreljenih, mnogo stotin pa ranjenih ter zaprtih. Boji so bili tako huđi, da se je že na ulicah barikade zgradilo in da je oblast že hotela proglasiti izjemno stanje nad mestom. S silo je oblast zdaj mir napravila. A politični položaj postal je zdaj še temnejši in žalostnejši. Pomagalo ne bode trinogom madžaronskim nobeno nasilje, — ljudstvo se danes

zaveda svoje moči, zahteva svoje pravice in bode i na Ogrskem končno zmagalo!

Obiski vladarjev. Dne 1. junija pride bulgarska kraljevska družina na Dunaj, da obišče našega cesarja; dne 8. junija pa pride črnogorski kralj Nikita na Dunaj. Vkljub temu, da imata ta obiska zgolj družinski značaj, pripisuje se jima vendar tudi nekaj političnega pomena.

Gasilci in cerkev. Češka gasilna društva so sklenila, da se odslej ne bodejo več cerkvenih slavnosti udeleževala.

Obisk. Zastopstvo mesta Berlin z nadzupanom dr. Kirschner na čelu obiskalo je te dni mesto Dunaj. Sprejeti so bili gostje prav priščno.

Vojna stane denarja! Italijanski vojni minister zahteva 60 milijonov lir, mornarski minister pa 21 1/2 milijonov lir za armado in mornarico. Polagoma se pričenjajo Italijani za ušesmi praskati, kajti vojska košta denarja, denarja...

V Maroku so se zopet pričeli boji. Francoska vlada je pač mislila, da se bodejo domačini hitro podvrgli. Ali zdaj se pojavljajo vedno novi upori. Velika napaka je tudi, da nastopajo Francozi prestrogo. Šele p. k. so obesili 48 Marokancev v mestu Fez. To je prebivalstvo še bolj razburilo in po celi deželi se pripravljajo resni ter krvavi dogodki.

Zamorci so napravili na vzhodnem delu kubanske države ustajo, ki postaja za vlado na Kubi vedno bolj resna. 50.000 zamorcev se je oborožilo in pričelo boj. Sicer so pa v teh napol divjih državah revolucije in krvavi boji na dnevnem redu in se ponavljajo skoraj vsako leto.

Dopisi.

Vurberg. (Naš župnik Kokelj in „Marijine device“). Naš župnik pridno skrbi za izobrazbo in poduk svojih mu podrejenih devic, a čujte in strmite, kak poduk in izobrazba je to! Pred kratkim imele so te device svojo zborovanje v stari šoli, katero je njih vojda iz prirovnice naznanil. Ko je prikimal med zbrane device, je vkliknil: star sem, star, a kadar sem pa med vami, sem pa čisto mlad. Verjamemo Vam, g. župnik, da mlada dekleta še tudi starim dedom kri razburijo, zatorej se tako potegujete in zagovarjate svojo laži in obrekovanja polno dekle, katere, ste djali, da je več vredna, kakor narvišja gospodična, katere je vašega brata ali kaj že je, lečila in zdravila, popolno nagega v rjuhe zavijala, celo zimo mazala. Ali ne veste, da k možu sliši mož za strežnika? Pri ženah pa ženska oseba? Klerikalci pač smejo storiti, kar hočejo. Dalje, rekel je župnik tem devicam, da ne smejo poslušati starih plesnivih dedov in bab, kaj oni govoriyo. To je tedaj nauk in izobrazba za nežno mladino? Tako, gosp. župnik, se uči starost spoštovati, četrta božja zapoved tako govori? Ali more imeti mladina spoštovanje do svojih starišev, do predpostavljanih starih oseb, ako že župnik starost tako sramoti ter imenuje stare ljudi „plesnive“? Kaj porečeš ti nato, „ljubi Štajerc“, kdo je kriv, da vera peša? G. župnik, tudi vi